

POSTANOWIENIE

Dnia 6 września 2018 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Wojciech Katner (przewodniczący)

SSN Anna Owczarek (sprawozdawca)

SSN Maria Szulc

w sprawie z powództwa S. K.
przeciwko K. K. i M. K.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 6 września 2018 r.,
zażalenia pozwanych na postanowienia Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 27 kwietnia 2018 r., sygn. akt I ACa (...),

**uchyla zaskarżone postanowienie, pozostawiając
rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego Sądowi,
który wyda orzeczenie kończące postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 27 kwietnia 2018 r. Sąd Apelacyjny w (...) odrzucił skargę kasacyjną pozwanych K. K. i M. K. od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 20 listopada 2017 r. wydanego w sprawie z powództwa S. K. o zapłatę. Przyczyną odrzucenia skargi kasacyjnej było nieopłacenie tego środka zaskarżenia, pomimo oddalenia postanowieniem z dnia 12 marca 2018 r. wniosku pozwanych o zwolnienie od kosztów sądowych w postępowaniu kasacyjnym.

Pozwani wnieśli zażalenie na powyższe postanowienie wnosząc o jego uchylenie, uwzględnienie wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych w całości lub alternatywnie w części ponad kwotę 8.000 zł, ewentualnie o uchylenie i przekazanie

wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu. Skarżący zarzucili naruszenie prawa procesowego, tj. art. 102 ust. 1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych poprzez błędne zastosowanie wobec dowolnego uznania, że ich udokumentowana sytuacja majątkowa nie daje podstaw do zwolnienia od kosztów sądowych w całości. Ponadto skarżący wnieśli o poddanie na podstawie art. 380 w zw. z art. 398²¹ k.p.c. następcej kontroli postanowienia Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 12 marca 2018 r., oddalającego wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych.

Sąd Najwyższy zważył:

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem judykatury, postanowienie sądu oddalające wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych podlega kontroli w ramach rozpoznawania zażalenia na postanowienie odrzucające skargę kasacyjną w wypadku złożenia przez skarżącego stosownego wniosku (art. 380 w zw. z art. 398²¹ k.p.c.). Badanie zasadności odmowy zwolnienia od kosztów obejmuje ocenę prawidłowości tego rozstrzygnięcia w aspekcie okoliczności przedstawionych przez wnioskującego o zwolnienie.

Zdaniem Sądu Najwyższego nie można odmówić trafności zarzutom pozwanych dotyczących oceny zasadności wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych. Argumentacja Sądu drugiej instancji jest w tym zakresie niespójna i częściowo nielogiczna. Rozważania należy rozpocząć od przypomnienia, że z uwagi na wskazaną wartość przedmiotu zaskarżenia od skargi kasacyjnej należna jest opłata sądowa w maksymalnej wysokości, tj. 100.000 zł. W postępowaniu apelacyjnym Sąd, uwzględniając wniosek pozwanych, zwolnił ich od opłaty powyżej 8.000 zł. W obecnym, nie kwestionując zaciągnięcia kredytu na dotychczasowe koszty postępowania, dowolnie przyjął, że powinien on być już spłacony a zdolności kredytowej nie wyklucza zajęcie nieruchomości, obciążenie ich hipoteką, skoro pozwani nie przedstawili odmownej decyzji banku. Wskazał, że w sytuacji majątkowej pozwanych (własny dom i gospodarstwo w S. i dwa mieszkania w (...)) należy przyjąć istnienie takiej zdolności. Zwrócił także uwagę, że przy dochodzie rodziny 5.380 zł, w tym 2.080 zł świadczeń z Ośrodka Pomocy Społecznej, niewiarygodne jest twierdzenie o ponoszeniu wyższych miesięcznych wydatków, co przemawia za istnieniem dodatkowych, nieujawnionych źródeł

dochodów. Założył ponadto milcząco, odwołując się do otrzymania od powoda kwot ok. 2 mln zł, że dysponują środkami pieniężnymi. Tymczasem w okolicznościach sprawy pozostaje poza sporem, że powód przekazał pozwanemu łącznie kwotę 565.000 USD w okresie od maja do listopada 2015 r. i z tych środków poczynione zostały wydatki inwestycyjne m.in. na zakup wskazanych lokali i działalność gospodarczą, a posiadanie pieniędzy nie zostało wykazane. Niezależnie od tego podkreślić należy, że stanowiłyby one wierzytelność przysługującą powodowi, egzekwowalną na podstawie prawomocnego orzeczenia wydanego w obecnej sprawie, zatem rozporządzenie nimi i przeznaczenie na własne potrzeby (w tym opłatę sądową) stanowiłoby czyn niedozwolony.

Nie można skutecznie odeprzeć zarzutu pozwanych, iż wykazali zajęcie przez komornika zarówno nieruchomości w S., lokali mieszkalnych w (...) jak i rachunków bankowych osobistych oraz związanych z prowadzoną działalnością gospodarczą, skutkujące brakiem dostępu do zgromadzonych na nich środków. W następstwie uprawomocnienia się niekorzystnego dla nich orzeczenia sytuacja majątkowa pogorszyła się, gdyż zabezpieczenie nie upadło, tylko kontynuowana jest egzekucja świadczeń pieniężnych, nadto powiększonych o odsetki i koszty postępowań. Wniosek Sądu, że brak obecnie ustawowej przesłanki zwolnienia od kosztów sądowych, polegającej na niemożności ich poniesienia bez uszczerbku utrzymania koniecznego jest zatem sprzeczny z zasadami doświadczenia życiowego. Kontrolując postanowienie o oddaleniu wniosku o zwolnienie strony od opłaty od skargi kasacyjnej Sąd Najwyższy nie ma jednak kompetencji do jego merytorycznego rozpoznania (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 listopada 2015 r., IV CZ 57/15, nie publ.). Z tej przyczyny wykazanie wad rozumowania leżących u podstaw kontrolowanego orzeczenia nie może zastąpić rozstrzygnięcia w przedmiocie zasadności wniosku, podlegającego nadal kognicji Sądu drugiej instancji.

Z tych względów Sąd Najwyższy uwzględnił zażalenie i na podstawie art. 398¹⁵ w zw. z art. 394¹ § 3 k.p.c. uchylił zaskarżone postanowienie. O kosztach postępowania zażaleniowego postanowiono zgodnie z art. 108 § 2 w zw. z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c.

